

מיומן המבצעים של מטה „הנוקס”

פורצי גיטו וילנה בהנהגתו של הפ.פ.א.¹ פעלו בשני ריכוזים פארטיזאנים עיקריים: האחד, כ־200 ק"מ ממזרח לוילנה, ליד ימת־נארוץ והשני — כ־50 ק"מ מדרום־מערב לעיר, כשבסיסם בעבותה הרודניקית (Puszcza Rudnicka). באיזור רודניקי הקימו לוחמי וילנה² ארבעה אוטריאדים קרביים (כ"א בתקן של פלוגה סדירה, מוגברת) והללו, אלמלא מדיניותו של הפיקוד העליון, הליטאי, ראויות היו להיות גוף פיקודי אחד, כדוגמת חטיבות (בריגדות) פארטיזאניות אחרות. ואמנם כזה גם היה זמן־מה מעמדה של חטיבת הפארטיזאנים היהודים ביערות רודניקי ומפקדה (אבא קובנר) מוכר ע"י המפקדה כמנהיגה הראשי. חרף תביעתה של הנהגת הפ.פ.א. ומאבקה הנמרץ על שמירת אופיו ושלמותו של הכוח היהודי הלוחם לא אישר הפיקוד הגבוה³ קיומה של חטיבה יהודית וזו נצטוותה להתארגן ב־4 אוטריאדים (= פלוגות) נפרדים — אוט. ראשון: „הנוקס” (אבא קובנר), אוט. שני: „לנצחון” (שמואל קפלינסקי), אוט. שלישי: „מות־לפאשיזם” (יעקב פרנר) ואוט. רביעי: „המאבק” (א. רסל). — מתוך כפיפות ישירה לפיקוד הגיס, כשלחץ מתמיד מופעל על מפקדיהם לפזר את הריכוז היהודי על ידי הרחקה יתרה של בסיסהם זה מזה והצנעת אופין הלאומי של היחידות⁴

אעפ"כ הוסיפו הפלוגות היהודיות לטפח ביניהן את השותפות החברתית והמייבצעית ובמשך תקופה ארוכה גם קיימו למעשה זיקה פיקודית אל הנהגת הפ.פ.א. כשמטה „הנוקס” משמש להן מרכז מדייק, תופעה יוצאת־דופן בהירארכיה הצבאית במחנה הפארטיזאנים הסובייטי. לשם חיזוק מגמה זו תיכנן פיקוד „הנוקס” מייבצעים שונים שהוטלו על כוחות־משימה מקובצים משאר הפלוגות היהודיות, עליהן מצביע דו"ח שלהלן.

דו"ח זה, הכתוב במקורו רוסי והמשתרע על־פני 18 עמ', היה שייך כמסתבר⁵ למטה פל' „הנוקס” ונרשם ביער ע"י לבלר המפקדה.

דו"ח שלפנינו אינו כולל שורה של מייבצעים שעל ביצועם ידוע לנו ממקורות אחרים⁶ היה זה מן הסתם דו"ח תמציתי לקוח מיומן המייבצעים השלם, שלא הגיע לידינו, ושהועתק בשעתו ביער למטרה כלשהי, כגון תזכיר לרשות או כיו"ב. התעודה שאנו מפרסמים אותה כאן במילואה הינה יחידה בסוגה בספרות התייעוד למלחמת הנוער היהודי במערכות הפארטיזאנים במזרח אירופה.

המלב"ד: מ. נריה

- 1 נטריקון של הארגון היהודי הלוחם בגיטו וילנה (פאראייניקטע־פארטיזאנער־ארגאניזאציע — ארגון הפארטיז. המאוחד).
- 2 מאוחר יותר הגיעו לאיזור רודניקי קבוצות של לוחמים יהודים יוצאי גיטו קובנה, שפעלו במסגרת אוטריאדים אחרים. (ראה „מחותרת לוחמת בקובנה” מאת צבי בר־און דד. לוי, הוצ' יו"ש ו"ספר הפארטיזאנים היהודים" הוצ' ס"פ).
- 3 ראש־המטה של הגיס „ליטאי” — אף הוא יהודי היה (יורגיס־זימאן).
- 4 יצוין, שאף אחד מהמפקדים הנ"ל לא היה חבר המפלגה הקומוניסטית, דבר בלתי שכיח בנסיבות התנועה הפארט. הסובייטית המאורגנת.
- 5 ראה רישום מיום 3.6.44.
- 6 ראה Za Wolność (למען החירות) עלון בדפוס יצא ביער רודניקי (מורשת D.1.392/3) ועדויות (מורשת A.40/74).

יומן פארטיזני

מס' שנתן של המבצע	תאריך	תוכו המבצע	מספר הלוחמים שהשתתפו במבצע	מפקד המבצע
1	7.X.1943	הריסת הקשר הטלגרפי בכביש גרודנורווילנה, בקטע שבין פירי צופי לבין טיטיאנצי. נוסרו למעלה מ-50 עמודי טלגרף, נותקו החוטים ונחתצו המבדלים. לקחו חלק במבצע 3 יחידות: "הנוקם", "לנצחון" ו"מוות לפאשיסטים".	35	י. צ'וז'ו וארונוביץ אהרן
2	11.X.1943	הריסת הקשר הטלגרפי בכביש ווילנה-ליפה בקטע עלייד קריי-ז'ובקה. נוסרו למעלה מ-70 עמודי טלגרף, נותקו החוטים ונפוצו המבדלים. לקחו חלק במבצע לוחמים משלוש יחידות: "הנוקם", "לנצחון" ו"מוות לפאשיסטים".	25	(מחוק במקור)
3	23.X.1943	נהרס הקשר הטלפוני והטלגרפי לאורך מסילת הברזל לידה-ווילנה, בקטע יאטוני-סטאסיבי לא הרחק מגודילוק. לקחו חלק במבצע לוחמים משלוש יחידות: "הנוקם", "מוות לפאשיסטים" ו"לנצחון".	25	ח. מגיד ובראנד
4	X.1943	שלושה מחסומי דרכים במבואר תיה של רודניקי: שניים בדרך המלך והאחד בדרך היער. ה' משימה בוצעה בבת אחת על-ידי שלוש קבוצות. לקחו חלק במבצע שלוש יחידות: "הנוקם", "לנצחון" ו"מוות לפאשיסטים".	55	לור חיים רינג נ. ארונוביץ א.
5	29.X.1943	פעולות חבלה בעיר ווילנה: על-ידי מוקשים אנגליים פוצצו 4 טרנספורמטורים ומוביל מים מיכני. פעלה קבוצת מחבלים בת ארבעה פרטיזאנים: וויטקה קמפנר, מאטעס (מתתיהו) לוויין, רוזוב וחייה'לה. ¹	4	
6	2.XI.1943	הביאו 60 איש מווילנה לפרטיי זנקה. את הקבוצה הובילו וויטקה קמפנר וחייה'לה. הקבוצה הגיעה בשלום.	2	
7	17.X.1943	הריסתם של שני גשרים בכפר ז'אגארין ופיצוצם של 2 קטרים במסילת הברזל הצרה. באותה שעה נמצא בכפר חיל-מצב גרמני קטן. לקחו חלק במבצע לוחמים משלוש יחידות: "הנוקם", "לנצחון" ו"מוות לפאשיסטים".	40	קובנר אבא ו... (מחוק)

1 שפירא.

COMITÉ UNI
DE
DÉFENSE DES JUIFS

GRENOBLE le 25 Juin 1945

C.U.D.E.F. (1ère)
7 Rue J.-J. Rousseau, 7
GRENOBLE

ATTESTATION

Par la présente, nous attestons que
Monsieur GORGIEL Maurice a été membre actif de
notre Comité depuis Novembre 1942 jusqu'à aujourd'hui.

Lors de nombreuses missions de liaison
et d'aide aux Juifs du département de comarade a
fait preuve de beaucoup d'abnégation et de courage.

Nous estimons donc de notre devoir de
lui rendre cet hommage en égard aux services accomplis
souvent au risque de sa vie.

Fait à GRENOBLE le 25 Juin 1945

Le Président : *M. Nuremberg*
Le Secrétaire Général : *M. Bulow*

Le Commissaire de Police
M. [Signature]

תעודה על חברות אקטיבית ב-C.U.D.E.F.
(הועד המאוחד להתגוננות היהודים - צרפת)
למאמר „יהודי קטן שהפך גבור גדול“

1044

ПАРТИЗАНСКИЙ
УЧЕБНИК

(ПЕРЕВОД С ФИНСКОГО)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВОЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
НАРКОМАТА ОБОРОНЫ СОЮЗА ССР
МОСКВА - 1945

מדריך פרטיזני
(ארכיון „מורשת“ D1.454)
למאמר „גלגולו של קונטרס“

יומן פארטיזני

מס' שוטף של המבצע	תאריך	תוכן המבצע	מספר הלוחמים שהשתתפו במבצע	מפקד המבצע
8	3.XI.1943	הלוחמת דובקה ² הביאה לפרי טיוזאנים מוילנה שלושה לוחמים מזויינים: דרוץ, מוסטוביץ ואנגלינק.		
9	XI.1943	המשימה: פירוק נשק מהכפר קורשי. נלקחו שלל 4 רובים מהשאולוסטים: ורסוצקי וה' יערן. לקחו חלק במבצע הלוח' מים מהיחידה "הנוקם".	7	קובנר אבא
10		המשימה: פירוק הנשק מהכפר המזויין פוסולי. בזמן המבצע הוועק חיל-המצב מראקלישקי והאכרים של הכפרים המזויינים שבסביבה. פרץ קרב של שתי שעות וכתוצאה ממנו נהרגו ונפצעו כמה מהפשיסטים.	40	קפלינסקי שמואלקה
11	XII.1943	בעיירה אולקיניקי, בה נמצא חיל-המצב של האויב בן 200 איש, הוחרמו בבית החרושת לטרפנטין 300 ק"ג טרפנטין ³ .	5	פרנר יעקב
12	27.XII.1943	שריפת גשר בכפר דארגוז'י. הגשר היה בנוי בכביש ההדש ווילנה-אוראני בקטע אולקיניקי-פירטשופי. המשימה בוצעה תחת אש של חיל-המצב באולקיניקי. לא היו קרבנות. השתתפו לוח' מים משתי יחידות: "הנוקם" ו"לנצחון".	40	קובנר אבי ומגיד חנן
13	31.XII.1943	פיצוץ רכבת בקו מסילת הברזל ווילנה-גרודנו. הורדו מהפסים קטר ועשרה קרונות שהובילו כוח אדם וציוד.	6	דידאליס ⁴ [איסר שמיד, המ']
14	31.XII.1943	פיצוץ רכבת בקו מסילת הברזל ווילנה-גרודנו על-יד תחנת הר-כבת לנדורובו. הורדו מהפסים קטר ו-21 קרונות שהובילו כוח אדם צבאי וציוד. הרכבת היתה בדרכה מוארשה לוילנה.	6	קובנר אבא
15	31.XII.1943	גילוי ותפיסתו של סוכן הגסטא-פּו אוטשקורוליס מהכפר דאינובו בקרבת אישישוק.	7	לזר חיים
16	I.1944	גילוי ותפיסתו של סוכן הגסטא-פּו אנדריושקביץ מהכפר דאי-נובו. השתתפו: ליפנהולץ וויטקה קמפנר.		ליפנהולץ

2 דבלטוב דובה. 3 לצורך המיבצע העתיד, ראה להלן (שים לב לעונת השנה — עיצומו של חורף). 4 איסר שמיד.

יומן פארטיזני

מס' שוטף של המבצע	תאריך	תוכן המבצע	מספר הלוחמים שהשתתפו במבצע	מפקד המבצע
17	1.1944	פיצוץ דוד קיטור ולוקומוביל בן P.S. 100 בבית החרושת לקרטון באולקיניקי. בית החרושת, כלומר המכונות והלוקומוביל היו מיוצרים דים להעברה לגרמניה.	6	ליפנהולץ מישה ופרנר יעקב
18		פיצוץ רכבת בקו מסילת הברזל ווילנה-גרודנה בקטע בין לאברור לשארשישסקי. מספר הקרונות שהורדו מהפסים לא נקבע. נהר-גו במבצע כמאתיים חיילים אי-טלקיים שחזרו מהחזית.	6	קפלינסקי שמואלקה
19	1.1943	במבצע הכללי להשמדת הכפר המזויין קונוכי השתתפו 30 לוחמים מהיחידות "הנוקם", ו"לנצ-צהון".	30	פרנר יעקב
20	III.1943	מחסום ומיקוש של הכביש גרוד-נרווילנה בקטע על-ידי "מאצלי" החדשה. השתתפו לוחמים מ-שתי היחידות: "הנוקם" ו"לנצ-הון".	30	רסל אברשה
21	13.III.1943	במבצע סיוור קרבי על-ידי הכפר סקורבוצ'יאני נלקחו בשבי: הר הולנדי דקקר הנק, פולני, סוכן הגסטאפו ריסיק לוקשה ושני תורקמנים. נלקחו שלל: אבטומט פ.פ.ש. ושלושה רובים.	12	ליפנהולץ ברנד שלמה
22	III.1944	במסגרת המשימה הכללית של הבריגדה הליטאית ⁵ . בוצעו שתי היחידות "הנוקם" ו"לנצ-הון" את השמדתם של 120 עמורים דים בקו מסילת הברזל ווילנה-לידה בקטע על-ידי מרש.	38	מגיד ח. וליפנהולץ
23	18.III.1943	על היחידות הווילנאיות הוטלה המשימה להרוס את הקשר הר-טלפוני והטלגרפי בין העיר איי-שישוק לבין יתר המרכזים. שתי היחידות "הנוקם" ו"לנצ-הון" ניסרו 75 עמודים בכביש גרוד-נראורני. במבצע נותקו הקוים ונופצו המבדלים.	36	לור חיים ומגיד ח.

5 היחידות היהודיות פעלו כאמור במסגרת "הבריגדה הליטאית".

יומן סארטיזוני

מס' שוטף של המבצע	תאריך	תוכן המבצע	מספר הלווחמים שהשתתפו במבצע	מפקד המבצע
24		בפעולת סיור בקרבת צ'צ'רקי נתפסו 4 בורחים ממחנה הריכוז של שבויי מלחמה בסובאלקי. ארבעתם נתקבלו ליחידות הפרטיזאניות.	3	רסל א.
25	16.IV.1943	ביום "המסילות" ⁶ ובמסגרת ה"משימות הכלליות שהוטלו על היחידות הווילנאיות פוצצו שתי היחידות שלנו 300 פסי רכבת בקו ווילנה-לידה בקטע שבין סטאסילי לבין יאשוני.	40	(מחוק)
26	IV.1944	מחסום על הדרך שבין זיגמוני-טישקי לבין גוביפאנצי.	20	מגיד ח.
27	IV.1944	הועלה באש בית "הפולנים הל-בנים" ⁷ בכפר גוביפאנצי.	40	צוץ א. ... (מחוק)
28	10.V.1944	מארב בכביש גרודנו בקטע בין פירציופי וזיגמוניטישקי השתתפו שתי יחידות מ"הנוקם" ו"לנצ"חון". נהרגו 11 גרמנים. נלקח שלל: 6 רובים, 4 רימוני יד, 4 מטילי רימונים ושתי מכונות-יריה "דיכטרוב".	35	פטראיטיס ברנדט מגיד ח.
29	23.V.1944	בביהח"ר לטרפנטין באולקיניקי הוחרמו 360 ק"ג טרפנטין ו-2000 ק"ג הושמדו.	3	מגיד ח.
30	27 ו-28 במאי 1944	פירוק נשק מהכפר יורקשנצי. הוחרמו 12 רובים שונים ותחמו"ת. באותה שעה נערך מבצע "משק" במספר בתים בכפר קרו-מינצי. הוחרמו שני רובים, אקדה ורימון-יד. בדרך חזרה נלקחו בשבי 2 "פולנים לבנים" והוחרם הנשק הבא שהיה ברשותם: רו-בה חצי אוטומטי, רובה, נאגאן, 2 רימוני-יד ותחמושת.		פטראיטיס ברנדט מגיד
31	3.VI.1944	במילאכוביץ הבטיחו בואה של קבוצת ניצולים מווילנה העומדים להצטרף לפארטיזנים. הגיעו 8 אנשים, 4 מהם נתקבלו ליחידה שלנו: גיסנילוביץ, גיסנילוביץ' בסיה, ביליץ, רונדבקר וארבעה נתקבלו ליחידה "לנצחון".	15	צלניק נתן

6 יום ה'ש למיבצע אופרטיבי רבי-הקף במטרה לחבל בעתובעונה-אחת ברשת מסילות הרכבת בעורף צבא החזית הגרמני.
7 מיפקדת כוח-משימה (אנטי-סובייטי ואנטי-יהודי) של A.K. חוסלה תוך קרב.

יומן פארטיזני

מס' שוטף של המבצע	תאריך	תוכן המבצע	מספר הלוחמים שהשתתפו במבצע	מפקד המבצע
32		בסביבות רודניק נתגלתה בשעת סיור קבוצה של כמה עשרות אנשים שעסקו בבנין מסילת ברזל זל צרה. מהקבוצה נלקחו כליי העבודה והיא נצטוותה לא להמשיך שייך בעבודה. לבסיס הובאו 18 אתים.	4	(מחוק)
33	7.VI.1944	בעיירה אולקניקי פוצץ בית-חרושת לטרפנטין וזפת.	8	פרנר יעקב
34	22.VI.1944	בקו מסילת הברזל ווילנה-לידה הורדו מהפסים קטר ו-2 קרונות.		ברנד שלמה
35	25.VI.1944	בעיירה ז'גורין הומת גרמני אחד ושני נפצעו.		לויין בניה
36		הקו מסילת הברזל ווילנה-לידה פוצצה המסילה לאורך קילומטר אחד. 40 פיצוצים.		ברנד שלמה
37	3.VII.1944	שריפת גשרים של חיל המצב בעיירה רודניקי.		יפרמוב
38	4.VII.1944	פיצוץ רכבת בקו מסילת הברזל ווילנה-לידה. קטר אחד וקרונות שהובילו כוח אדם ואספקה הורדו מהפסים.		ברנד שלמה
39	8.VII.1944	פיצוץ פסי רכבת בקו מסילת הברזל ווילנה-לידה לאורך 2 קילומטר השתתפו שלוש יחידות.		ברנד

הרגם את התעודה (מורשת: D.1.524) מרוסית — אהרן ברעם